

William Anthony Hay: Európa geopolitikája

William Anthony Hay: Európa geopolitikája (Geopolitics of Europe) A geopolitika mélyebb betekintést nyújt Európa történetébe és az aktuális politikai eseményekbe. A topográfia, az éghajlat és a források, mind érintik az államok közötti kapcsolatokat és alakítják a térképet, segíthetik tisztázni az államférfiak és kormányok indítékait. Szélesebb értelemben a földrajzi faktorok is alakítják a társadalmi és kulturális fejlődést és ennek politikai következményeit. A geopolitika segíthet egy hasznos kiigazítást adni ahhoz a szemléltetthez, amelyet a globalizáció iránt elkötelezettek vallanak, akik azt mondják, hogy a technológia túllép a földrajz alkotta kényszereken akár fizikai, akár politikai kifejezésként használjuk a földrajz fogalmát. A geopolitika alkalmazásának kihívása mégis azon áll vagy bukik, hogy korrekt-e a kialakított perspektíva. Lord Salisbury egyszer azzal reagált kollégái félelmére, mely szerint az, hogy Oroszország fenyegeti a török tengerszorosot következményekkel lehet a Szezei csatorna brit felügyeletére- hogy rossz méretű térképet néznek. Ez rávilágít arra, ahogy a politikai és technológiai tényezők befolyásolják a geopolitikát még abban az esetben is, amikor a fizikai földrajz változatlan marad. A geopolitika legjobb megértése a történeti megközelítésből ered, amely az idő folyamatában vizsgálja a térség fejleményeit és nem abból a szemléletből, amely egy vakuvillanás és pusztán egy adott időszakot ábrázol. Az európai geopolitikai koncepciók megértése abban is segít, hogy politikailag meghatározzuk, definiáljuk Európát. A geopolitika Európában a XIX. században fejlődött ki bizonyos XIX. századi tendenciák hatására, melybe beleértjük az európai államrendszer átalakulását a hatalmi egyensúly felől egy jóval kevésbé stabilis rendszerré, amely az államokat és a gyarmati térségeket egyaránt magába foglalta. Az 1880-as évektől kezdődően az imperializmus jelen volt az európai kormányokban, sőt kihívásokkal magába vonva a hatalom, a források és a földrajzi tér kapcsolatait, amely különböző formákat vett fel a vezető államoknál. Tengerészeti stratégiák, mint amilyen Alfred Thayer Mahan és Sir Julian Corbett a tengerek feletti ellenőrzés kivételével a szárazföldre és a hatalom közötti kapcsolatrendszert vizsgálta. Sir Halford Mackinder más perspektívát vallott magáénak, amely a szárazföldi hatalmon alakult, amikor ő felállította a földrajz és a politika közötti kapcsolatrendszer elméletét egy 1904-es előadásában: "A történelem földrajzi sarokpontjai". Azzal érvelve, hogy az európai civilizáció az Ázsiából érkező hódítók elleni harcból alakult ki, ő központi jelentőségűnek írta le Eurázsia magvát képező térségeket, régiókat, mint amelyek az ott uralmi helyzetben levő uralomnak lehetőséget adnak, hogy ellenőrizzék a külső félholdat, mely Európától Kelet-Ázsiáig terjed. Ezidőtájt vasutak és az egyébként is szárazföldi szállítás ezt a belső térséget jobban elérhetővé tette, mint azelőtt ily módon stratégiai a szárazföldi hatalom lehetőségét felerősítve. Mackinder nézete kemény kontrasztban állt Mahan néhány évvel korábbi megállapításaival a tengeri hatalom történelmi értelmezéséről. De nagy hatással volt rá a német tábornokból lett akadémikus Karl Haushofer, aki a müncheni geopolitikai intézetet vezette. Geopolitikai nézetek ily módon alakították Németország helyzetét az 1920-1930-as években és igazolták Adolf Hitler törekvését a területiális terjeszkedésre. Az a tény, hogy az Oxford English Dictionary meghatározásai a geopolitikáról úgy szólnak, mint egy áltudományról, ami a NSZK-ban fejlődött ki, ennek alapján nem meglepő. Európa fizikai meghatározása Bár a földrajztudósok gyakran úgy határozzák meg Európát, mint Ázsia szubkontinensét és nem mint egy igazi világrészt, a hegyek és a mezőségek, amelyek elválasztják az európai félszigetet Ázsiától, mégiscsak határt képeztek a közlekedésben a XIX. század előtt. A szél és az áramlatok az Atlanti-óceánról, különösen az öböl áramlat egy mérsékelt éghajlatot nyújtott sok esővel még ott is, ahol meglehetősen északi fekvésű a térség (Britannia ugyanazon a szélességi sávon helyezkedik el, mint Labrador, vagy Kamcsatka). Észak-Európa és az Atlanti tengerpart nedves éghajlata előmozdítja a mezőgazdaságot és azt hozza magával, hogy Európának nincs szüksége sem mesterséges öntözésre, sem a politikai szervezetnek arra, hogy fenntartson egy olyan despotikus vízgazdálkodást, mint Kína, Mezopotámia, Egyiptom vagy Közép-Amerika. Bár az éghajlat térségenként változik, Európában mégis hiányoznak azok a szélsőségek, amiket máshol látunk, és a leghidegebb és a legforróbb területei sem vethetők össze az ugyanilyenekkel Ázsiában, Afrikában vagy Amerikában. Európának a tengeri partvonala a szárazföldhöz viszonyított arányában sokkal nagyobb, mint más világrészeké, vagy szubkontinenseké, sok természetes kikötővel, szigetrendszerekkel. Afrika hosszú partvonala ezzel szemben szinte jó kikötő nélküli és így a tenger elérése sokkal nehezebben valósítható meg mint Európa szárazföldjén. Az egymással versengő tengerek természetesen terjesztik ki Európát, mintsem hogy korlátok közé szorítanák Európát. A relatív kis területe ellenére Európa változatos belső földrajzi megosztottságú és a szomszédosság, valamint töredezettség meghatározta Európa fejlődését. A topográfia ténylegesen megosztja Európát, behatárolja a politikai egységek terjeszkedését, de ugyanakkor utat nyit a régi jobb közötti kommunikációnak. A folyóknak és tengereknek kettős hatásuk van, mint gátaknak és főútvonalaknak. Európa földrajzi megjelenése így különböző gazdaságokat és kultúrákat segít elő, melyek kapcsolatban vannak egymással. Európa felosztható belső és külső Európára. A leggazdagabb és legfejlettebb társadalmak Európában ma egy magterület szélén helyezkednek el, mely alapozódik Franciaországra Német-alföldre, Németország nyugati részére és Észak-Itáliára. Hegyek és tengerek választják le Ibériát, Skandináviát és a Balkánt Európa szívéből. Az olasz félsziget központi szerepet játszott Európa fejlődésében, északi területei szoros kapcsolatban vannak a szomszédossággal az Alpokon keresztül, de a középtől délre és Szicília már Európa periferiáján marad. A félreeső szigetek, mint Szardínia és Korzika, éppúgy mint a Brit-szigetek a magterülettől távolabb esnek. A kelet-európai síkság, mely magában foglalja Lengyelországot, Oroszországot és Ukrajnát, egyúttal határterület Európa és Ázsia között és az állandó letelepedés ezeken a területeken csak a 18. századtól számítható, amikor visszaszorultak a nomádok ezekről a területekről. A feszültség a perifériális régiók között, amelyek egymástól nagyon eltérően formálták Európa történelmét, kulcstényező maradt a mai európai geopolitikában. Az európai geopolitika kezdetei A jellegzetes események és történelmi periódusok az európai geopolitikában a területhez és az éghajlathoz kötve jelentkeznek. Hatékony történeti megközelítés nem képzelhető el a jelenségek eredetének kutatása nélkül. A jellegzetes hatások másként jelentkeznek az időben, mégis két téma visszatér az európai geopolitikában, az egyik a politikai széttoresztettség, a másik a történeti megosztottság kelet és

nyugat között. Az ókori Görögország az európai kultúra megalapítója. A Hérodotosz által előadott konfliktus a görögök és Perzsa között már megalapozza a kelet és nyugat közötti kettősséget. Azok a görögök, akik elfogadták Perzsa útját, vagy elfogadták a Perzsa főhatalmat anyagi előnyökért, azokat médizmussal vádolták. Egy olyan összefüggő terület, amelyet hegyek és tenger darabol fel, vagyis Görögország földje lehetővé tette a különböző önazonossággal rendelkező társadalmak kifejlődését egymás szoros közelségében és nagy földrajzi eltéréseket mutatott, ami egész Európát is jellemzi. A görög városállamok politikai kapcsolatai emlékeztethetnek arra a nemzetközi rendszerre, amelyik a késő középkorban alakult ki és az 1648-as Vesztfáliai békére. A földrajz és a korlátozott források hajtották a görögöket, hogy túltekintsenek túl az ők közvetlen területeiken. A kereskedelem és gyarmatosítás kiterjedt az egész Földközi tenger görög világára és Magna Grecia gyökere megtalálható Szicíliában és Dél-Itáliában, valamint az Égei tengeren és Fekete tengeri partvidékeken. A Peloponnészoszi háborúk Athén és Spárta között (ie. 431-404) meggyengítették Görögországot és ezzel lehetővé tették Macedónia, majd később Róma terjeszkedését. Róma egy modellje az univerzális birodalomnak Európában. Karthágó ie.176-ban történt legyőzése után nem volt komoly vetélytársa a földközi térségben. Perzsa és a Párthus Birodalom kiterjedt Ázsiára, túl Szírián és Anatólián. Róma kialakította a Földközi partvidékre és Nyugat-Európa egészére az egységes politikai, gazdasági és kulturális kereteket. A Földközi tenger egyesítette a Közel-Keletet és É- Afrikát Európával. Mackinder szerint a Szahara jelzi Európa déli határát, mivel a sivatag választja le az afrikai területeket az északi partvidéktől. 476 után a Római Birodalom bukásával és az arab hódítással ez az egység megszűnt, Európa súlypontja fokozatosan észak felé terjedt, túl az Alpokon és megoszlott keletre és nyugatra. A kontraszt a görög és latin nyelvű területek között megmaradt, miután Róma elfoglalta a görög nyelvű világot és ennek hangsúlyt adott Konstantinápoly 330-ban történt megalapítása. Ezen a talajon épült fel a nyugati kereszténység és vele szemben az ortodox egyház és ez a kettősség osztotta meg a szlávokat is, mert míg a lengyelek és csehek Rómához tértek és magukat a nyugat részének határozták meg, addig a Balkán és Kelet-Európa szlávjainak többsége a katolikus ortodox szakadásnál a keleti oldalon maradt. 1203-1204 Konstantinápoly kifosztása, melyet az ortodox írók, mint nagy ámulást írnak le, tovább mélyítette a szakadást Európa két fele között. Két európai kulturális szféra emelkedett ki, de a latin kereszténység vált szinonimmá Európával, kizárva a keletet ebből. Népvándorlás és Európa képe kialakulása Államok és Birodalmak Földrajzi és egyéb faktorok jelentős akadályát képezik annak, hogy eut integrálni sikerüljön egyetlen politikai főség alá. Összehasonlítva az európai fejlődést a kínai történelemmel, a VI. század kezdetétől fogva kiemelkedőnek látszanak, a független vagy kvázi független államok az európai geopolitikában. A középkori feltöredezettség a világi hatalmak és az egyházi ellenpólusai között tekintetbe véve a feudális kormányzás szabályait, akadályt jelentettek abban, hogy megerősödhessek a szent Római Birodalom, miközben más hatalmak mint Franciaország, vagy Anglia hatékony államokká váltak. Nem úgy, mint ahogy Kínában és máshol az egymás utáni birodalmak fejlődtek ki, Európa független államok rendszerévé alakult, amelyben a hatalmi egyensúly a rendszer tagjai között megakadályozta bármelyik egyeduralmodót abban, hogy megszerezze a hegemoniát. A hatalmi egyensúly, mint megközelítésmód legkifejezettebben a XVIII. században jelent meg, de ennek a jelei, már XV. században jelen voltak az olasz városállamok kapcsolataiban és még általánosabban az európai politikában. V. Károly Habsburg császár megértette a nehézségeit egy univerzális monarchia fenntartásának Európában és felosztotta birtokait a spanyol és birodalmi trónok között 1556-os lemondásakor. A protestáns reformáció újabb lökést adott a kulturális megosztottságának és ráerősített Európa politikai széttöredezettségére, amikor lehasadt a latin kereszténységről. A 30 éves háború (1618-1648) úgy indult, mint egy vallásos konfliktus, amelynek lényege, hogy a szent Római Birodalom felsőbbbőségét ráerősítse a németországi protestáns uralkodókra. Azonban ez gyorsan átalakult egy a Habsburg Ausztria és a Bourbon franciák közötti dinasztikus viszályá, amely bevonta Svédországot és Dániát egy pusztító konfliktusba, mely végül Németország megosztásához és elszegényedéséhez vezetett. A franciák vezette szövetség megakadályozta a Habsburgok hegemonikus törekvését Európában és megőrizte a német fejedelemségek autonómiáját, így egy hatalmi vákuumot hozva létre Közép-Európában. Németország egy vívótérre változott, mely vonzotta a hatalmakat a beavatkozásra, beleértve az Orosz Birodalmat, amely az európai hatalmi rendszer részévé Nagy Péterrel vált. Egy hasonló széttöredezettség határozta meg Olaszországot végig a XIX. században és egy erőteljes kontraszt, amelyik húzódott Európa és nemzetállamai, valamint a multinacionális Habsburg, Romanov és az Oszmán Birodalmak között. A hatalmi vákuum addig állt fenn, amíg Poroszország egyesítette Németországot 1870-ben. Hasonló széttöredezettség városállamokra és hercegségekre Itáliában a reneszánsztól a XIX. századig jellemző, amikor Piemont az olasz egyesülés központi erejévé vált. A Vesztfáliai béke véget vetett a 30 éves háborúnak és egy olyan államrendszert erősített meg, amelyben a hatalmak koalíciót építettek minden egyeduralomra törekvővel szemben. A diplomáciai ügyeskedések, amelyek a reneszánszban alakultak ki, az államhatalom és a szuverenitás koncepciójának megerősödése felé hatottak. Ez odáig finomodott, amit úgy neveznek, hogy „Európai Koncert” a XVI.-XVII. században és a mai nemzetközi rendszer alapját képezheti. Európa földrajzi felfogása is átalakult; Poroszország részévé vált Európának és az Európa-fogalom a korábbi megjelölés a kereszténység helyére lépett. Gibbon úgy írja le Európát, mint „egy nagy köztársaság, mely feloszlik 12 hatalmas, bár nem egyenlő királyságra, 3 tisztelt államközösségre és változatos kisebb bár független államokra”. Az államok közötti a gazdagságról és presztízsről szóló versengés békeidőben jól ellenpontozta a háborús időben megjelenő korlátokat. Lengyelország felosztása Ausztria, Poroszország és Németország között egy nagyon fontos kivétel az alól az eszme alól, amely szerint a hatalmi egyensúlykorlátozó hatással van az államokra. Bár Edmund Burke és Lord Acton leszögezték, hogy ez a felosztás aláásta az európai politikai rendszert, kikövezte az utat a francia forradalomhoz és az azt kövöző évek erőszakos eseményeihez. 1815 után a kongresszusi rendszer fejlődött ki a háborúk másnapján azzal a céllal, hogy a napóleoni Franciaországot visszaszorítsák és egy stabilabb európai egyensúly jöjjön létre és ez egy békés évszázadot hozott létre. Schröder úgy írja le a diplomácia működését, melyben az érdekek a megosztott egyensúly keretei között maradnak. A nagyobb államok érdekelték abban, hogy megőrizzék a kisebb hatalmak létét a rendszeren belül és mindkét oldal abban, hogy fenntartsa az egyensúlyt és semlegesítse a

potenciális egyensúlytalanságokat. Európa így ennek szabályaira és eljárásaira épült. Ez a struktúra megbízhatóan stabilnak bizonyult. Csupán a késői 19 század radikális gazdasági és társadalmi változásai és a nemzetközi rendszer kiterjedése Európán túlra hozott létre egy új mintát az európai geopolitikában. Atlanti világ Az európai államrendszer fejlődésével a korai modern időszakban egy új lendületet kapott az európai expanzió. A felfedezések megnyitottak kereskedelmi utakat Ázsiába, elkerülendő az Oszmán Birodalmat és találtak új piacokat Afrikában és Amerikában. A mohamedán invázió nyugatra tolta az iszlám és Európa közötti határt, mielőtt az Oszmán Birodalom elkezdett hanyatlani. Amerika gyarmatosítása különösen Északé és a Karib térségé megteremtett egy atlanti világot és ez uralta a XVII.-XVIII. századi európai gazdaságot. Háromoldalú kereskedelem Európa Afrika és Amerika között elősegítette a fejlődést mindkét oldalán az atlantikumnak. A hajózás biztosította a legköltség-kímélőbb szállítási lehetőséget és a hajózás és hajóépítés műszaki fejlődése átalakította a távolságra vonatkozó számokat. A merkantilista gazdaságpolitika létrehozott egy olyan szerkezetet, amely elsődlegesen arra épült, hogy a gyarmatárakat a nagyvárosi gyáripari termékekre cserélte. Prémek, dohány és trópusi áruk nagy haszonnal voltak eladhatók Európában. Franciaország kereskedelmének 1/5-e a karib-tengeri hatalmakkal zajlott le, és a kereskedelem átcúsúzott az Atlanti térségbe. Az olyan gyarmati városok, mint Havanna, Philadelphia és Québec, valódi értékükön közelebb voltak a nyugat-európaihoz, mint Krakkó, Prága, vagy Vluov. Az atlanti világot elsődlegesen úgy kell felfogni, mint Nyugat-Európa kiterjesztését. Az európai gyarmatosítók újratermelték társadalmukat az új világban és a későbbi korszakban kész modellt kínáltak nekik a hódításhoz. Spanyolország birodalomépítési módszereit már a reconquista idején kialakította, valamint a Kanári-szigetek elfoglalásakor az adelantó rendszerben a katonák a korona megbízásából, de a saját finanszírozásukkal foglalták el. Egyházi struktúrák segítettek pacifikálni az újonnan elfoglalt területeket és integrálni... A királyi hatalom hatékony megléte és a térségi szabadságjogok hiánya, amit úgy hívnak, hogy fuero, valamint egyéb intézmények fontos különbséget jelentettek a kolóniák és a városiasodott Spanyolország között. Az ír ültetvények I. Erzsébet és I. Jakab alatt mintáját alkották az angol gyarmatoknak, különösen Észak-Amerikában azzal, ahogy szeparálták a gyarmatosítókat a bennszülöttektől. Történészek leírják, hogy az európai régiók lakossága hogyan vált amerikai telepessé és, hogy a kulturális kapcsolatok a változások ellenére tovább éltek a változáshoz való alkalmazkodás közepette is. A gyarmati társadalmak az európai anyaországok nyúlványai maradtak több szempontból. Éppen úgy, ahogy az ostbewegung terjesztette a német kulturális szférát Németországban ugyanúgy Amerikában egy hispanoszférát és angloszférát hoztak létre, amelynek hatása mind a mai napig fennáll. Nagy-Britannia Spanyolország és Franciaország közötti versengés a kereskedelemben és a földterületekért, mind a Karib-térségben, mind Észak-Amerikában alakította a XVIII. századi geopolitikát. Ausztria és Poroszország összetűzése megtalálta párhuzamukat az angol-spanyol háborúban, vagy pedig az angol francia É-Amerikáért folytatott küzdelemben. Az európai szövetségek hálózata Nagy-Britannia dinasztikus kapcsolata Hannoverrel 1714 után és Franciaország kapcsolata a német államokkal, kapcsolatosak ezekkel a konfliktusokkal. Az egyik hadszíntéren szerzett nyereségek kiegyensúlyozottak másutt, mint ahogy azt az osztrák örökösödési háború mutatja (1748). A héteves háború során az atlanti világ már éppúgy szerepet játszott a politikában, mint Európa egyéb régiói. Az atlanti világ 1776 és 1825 között megváltozott. Függetlenségi mozgalmak szakították el a közvetlen politikai kapcsolatokat Nagy-Britannia és az Egyesült Államok között, majd egy nemzedékkel később Spanyolország és gyarmatai között. Brit uralom alatt Québec fejlődése eltért a francia anyaországtól, ahol fennmaradt a Római Katolikus Egyház domináns szerepe egészen az 1960-as évekig. A Karib-térség gazdasági jelentősége a Brit Birodalom és Európa számára a XIX. század közepén lecsökkent. Az atlanti világ kézben tartása korábban Nagy-Britanniához került, mint tengeri szupremácia Trafalgár után (1805), abban az időben, amikor Napóleon hegemoniája alatt volt a kontinentális Európa. Nagy-Britannia kirekesztette Franciaországot és a franciák által elfoglalt Európát a tengeren túli kereskedelemről és végül biztosította spanyol és portugál területeket a szabad elérés számára. Napóleon berlini és milánói dekrétumai, amelyek kizárták a brit hajókon érkező hajókat Európából, egy olyan gazdasági rendszereket hozott létre, amely az atlanti kereskedelemről függő régiókat rombolta le. A francia kereskedelem az atlanti kikötőktől kelet felé rendeződött át Rajna és Közép-Európa felé. Az 1815-ös béke helyreállította tengeren túli kereskedelmet, de az atlanti világ és Spanyolország szerepét csökkentő gazdasági változások marginálisakká váltak. Az atlanti világ kialakulása idején az Oszmán Birodalom a Balkánon ellenpólusa volt az atlanti világnak. Konstantinápoly eleste után megindult a török tájékozódás a megnyílt Európa és a Baltikum felé. Ezt a spanyolok vezette lepantói ütközet állította le (1571), de a magyarok felett aratott győzelem Mohácsnál 1526-ban behozta a törököt Közép-Európába. 1683-ban Bécs ostroma jelzi az oszmán hatalom kiterjedését. Krím és az északi Fekete tengerpart ellenőrzése a XIX. században megakadályozta Ukrajna fejlődését. A kereszténység és iszlám határa egy rendkívül éles vonal volt kelet és nyugat között. Gibbon az 1780-as években úgy írja le a Balkánt, mint "egy olyan területet, amelynek szemhatárához tartozik Olaszország és mégis kevésbé ismert, mint Amerika belseje". Arra való tekintet nélkül, hogy hol fekszenek a térképen, a török uralom alatti területek úgy voltak tekintve mint Ázsia részei és nem Európa részei. Az Oszmán Birodalom fokozatos felbomlása hozta létre a keleti kérdést, amelyre az európai diplomácia belebonyolódott egészen 1919-ig. Ipari forradalom és Európai Stratégiai számítás Ipari jellegű vasúti és vízi szállítás meggyorsította a szárazföld különböző pontjain az összeköttetést és előmozdította a szuburbanizációt előbb Nagy-Britanniában, majd onnan kiterjedt a kontinens egészére az 1930-40-es években. Oroszország és Ausztria közötti vetélkedés a vasútvonalak ellenőrzése felett a Balkánon 1890-1914 között, és Ausztria erőfeszítése, hogy kizárja Szerbiát a mediterrán térség közvetlen vasúti eléréséből, mutatják ennek az időszaknak a dinamikáját. A vasúti kapcsolatok lehetővé tették nyugat-európai piacok megnyitását az orosz és szibériai áruknak. Vasutak technikai előfeltételei voltak annak a geopolitikai gondolkodásnak, ami a szárazföld elsőbbségét hangozatta 1900 táján. (Mackinder; Haushoffer) XX. századi geopolitika Európa XX. századi háborúit a geopolitikailag éledő nacionalizmus és a demográfiai és politikai összeütközése formálta. Már a XIX. század végétől a nacionalizmus és a népek önrendelkezési vágya önálló államok kialakítása felé hatott. A német és olasz egyesülés volt a modell és a Habsburg, Romanov és Oszmán Birodalmak a tárgyai az 1920-as években kialakuló

új államoknak. Azonban nem alakultak ki nemzeti határok, ezért az igények érvényesítése feszültséget szított. Lényeges kisebbségek maradtak idegen főség alatt, a zsidóknak és cigányoknak pedig nem létezett támogató anyaországa. Ugyanakkor a németek és magyarok elvesztették azt az előnyhelyzetet, amit korábban élvezhettek. Ausztria Magyarország romjain számos Ulster keletkezett (Noel Buckston). 1919-1948-ig etnikai tisztogatásnak is nevezhető folyamat zajlott le. A 1920-1922-es görög-török háború után az Atatürk rezsim kiűldözte az anatóliai görög nemzetiségeket és korábbi Magna Grecia túlélő közösségeit, de Észak-Görögország török lakossága ugyanígy járt. Sztálin az éheztetést is kihasználta a nemzeti ellenállás letörésére a 20-as években, 1938 után pedig biztonsági veszély címén deportált csecseneket, tatárokat, népi németeket, lengyeleket és balti nemzetiségeket. A náci holokauszt szétűzta a középkor óta működő askenázi zsidó közösségeket és az induló Világháború számos lengyel menekültöt indított útnak. Németország veresége viszont erre a sorsra juttatta a német közösségeket a Benes- dekrétumok pedig 1945-ben a Szudéta földről űzte ki a németeket, valamint Csehszlovákia magyar kisebbségeket telepített át és ki. A hidegháború Közép-Európa nagy részét egy új Kelet-Európává alakította át moszkvai kommunista irányítás alatt. A Római szerződés 1957-ben megindította az EGK folyamatát. Jean Monnet arra törekedett, hogy Európa politikailag, gazdaságilag és katonailag folyamatosan integrálódjék, és a nemzeti szuverenitást nemzetközi kontroll vegye át. A folyamat leírható úgy, mint a nemzetállamok átalakulása tagállammá. Európa ma Az előregedő lakosság és a tömeges elvándorlás képezi a fő problémát. Az Egyesült Államok volt és maradt au európai nagyhatalom, mely formálja a geopolitikát is. 2011. július